

РЕШЕНИЕ

№ 59

гр. П., 28.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – П., II ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ, в публично заседание на осми февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Красимир Г. Ненчев

Членове: Албена Г. Палова
Ани Харизанова

при участието на секретаря Константина Д. Рядкова
като разгледа докладваното от Албена Г. Палова Въззивно гражданско дело
№ 20245200500016 по описа за 2024 година

Производството е по реда на чл.258 и сл. от ГПК. С решение № 1208/10.11.2023 г., постановено по гр.д. № 20235220102499 Пазарджишкият районен съд е обявил за нищожни на основание чл.19, ал.5 ЗПК вр. чл.26, ал.1 ЗЗД - поради заобикаляне на закона, клаузата на чл.4, т.3 от сключения между ищеца К. Й. П. с ЕГН *****, настоящ адрес: гр. П., ул. „С. Д.“ №* и първия ответник „И. А. М“ АД, ЕИК *****, и „Ф. Б.“ ЕООД, ЕИК *****, представлявано от Г. Т. и А. М., договор за паричен заем № 4588832 от 13.09.2022 г., която задължава ищеца да обезпечи кредита чрез договор с одобрено от кредитора дружество-гарант, което предоставя гаранционни сделки, както и целия договор за предоставяне на гаранция № 4588832 от 13.09.2022 г., сключен между ищеца и втория ответник „Ф. Б.“ ЕООД, ЕИК *****, седалище и адрес на управление: гр. С., ж. к. „Л. *“, бул. „Дж. Н.“ №**, ет.*, представлявано от П. Д., като е отхвърлил иска за недействителност на останалата част от договора за паричен заем № 4588832 от 13.09.2022 г.

Осъдил е „И. А. М“ АД, ЕИК *****, и „Ф. Б.“ ЕООД, ЕИК ***** да заплатят на адвокат С. В. М. от АК - П., с адрес: гр. П., ул. „Ц. С.“ №**, к. ** и адвокат А. А. А. от АК - П., адв. № 4200007444, с адрес: гр. П., ул. „З.“ №* адвокатско възнаграждение в размер на 452.41 лв.

Осъдил е „И. А. М“ АД, ЕИК *****, и „Ф. Б.“ ЕООД, ЕИК ***** да заплатят на К. Й. П. с ЕГН ***** съдебни разноси в размер на 131.40 лв.

Против така постановеното решение в законния срок е постъпила въззивна жалба от К. Й. П. чрез неговия процесуален пълномощник в частта, с която е отхвърлен искът за обявяване за недействителен на договор за кредит с номер 4588832 от 13.09.2022 г., сключен между ищеца и ответника „И. А. М“ АД, ЕИК *****, и „Ф. Б.“ ЕООД, ЕИК ***** с мотив, че в тази своя част решението противоречи на трайно установената съдебна практика. Неправилно съдът приемал, че правата на потребителя не са нарушени, защото посочването на по-нисък размер на ГПР и невключването в него на разходи по кредита, които следва да бъдат включени, представлявало нелоялна търговска практика и не давало възможност на потребителя да се запознае коректно с икономическите последици. В подкрепа на доводите си се позовава на решения на СЕС, чието съдържание пресъздава. Твърди, че районният съд не се е произнесъл и по отношение на високия лихвен процент, договорен в договора за кредит, който противоречал на добрите нрави, тъй като надвишава трикратния размер на договорната лихва, приет като критерий в практиката на ВКС.

Искането е решението в обжалваните части да бъде отменено, вместо което да бъде постановено ново, с което договорът за кредит да бъде прогласен за недействителен съгласно правилата на чл.22 от ЗПК поради нарушаване разпоредбата на чл.11, ал.1, т.9 и т.10 от ЗПК. Претендира разноси.

В законния срок е постъпил писмен отговор от „И. А. М“ АД, ЕИК *****, с искане решението да бъде потвърдено в обжалваната му част като правилно и законосъобразно. Твърди, че договорът бил сключен в съответствие с чл.11, ал.1, т.10 от ЗПК и съдържа информация за ГПР и общата дължима сума към момента на сключването на договора, а начинът на формиране на ГПР бил посочен в Приложение № 1 на самия закон. ГПР бил изчислен съобразно изискванията на чл.19, ал.2 от ЗПК. Въведените в жалбата оплаквания за подвеждаща информация, заблуждаваща практика и заблуждаващо разписване на ГПР били не само неоснователни, но и неаргументирани. Излагат се доводи за това що е заблуждаваща търговска практика и отражението, което намира този проблем в практиката на СЕС.

Неоснователни били и твърденията на жалбоподателя, че договореният лихвен процент противоречал на добрите нрави. Основанията за недействителност били изброени изчерпателно в чл.22 от ЗПК, а в чл.21 от ЗПК били посочени основанията за нищожност на клаузите от договорите за паричен заем по ЗПК. В специалния закон обаче добрите нрави не били

посочени като основание за нищожност на договора. Размерът на договорната лихва бил определен в съответствие с чл.19, ал.4 от ЗПК като елемент от ГПР. Договорът бил сключен и в съответствие с чл.11, ал.1, т.9 от ЗПК, като следвало да се има предвид, че в процесния договор лихвеният процент бил фиксиран.

В срока по чл.263, ал.1 от ГПК е постъпил писмен отговор и от „Ф. Б.“ ЕООД, ЕИК ***** с искане решението да бъде потвърдено в обжалваната му част като правилно и законосъобразно. Не са изложени конкретни доводи, обосноваващи това искане.

Окръжният съд след като се запозна с твърденията, изложени във въззивната жалба и писмените отговори, като обсъди и анализира събраните по делото доказателства, като взе предвид становищата, изразени в съдебно заседание и при спазване разпоредбата на чл.235 от ГПК, прие за установено следното:

В исковата си молба против ответниците „И. А. М“ АД, ЕИК *****, и „Ф. Б.“ ЕООД, ЕИК *****, ищецът К. Й. П. е твърдял, че на 13.09.2022 г. е сключил договор за потребителски кредит № 4588832 с ответника „И. А. М“ АД, ЕИК *****, седалище и адрес на управление: гр.С., ж. к. „Л. *“, бул. „Дж. Н.“ №**, ет.*. В изпълнение на договора този ответник му е предоставил потребителски кредит в размер на 1500 лв., при годишна възнаградителна лихва от 40 % и годишен процент на разходите /ГПР/ от 49.03 %, който следвало да върне на 9 месечни погасителни вноски по 195.66 лв. /общо 1760.94 лв./. Твърдял е, че след усвояването на кредита установил разлика в размера на претендираните от кредитора месечни погасителни вноски, които се увеличили от 195.66 лв. на 365 лв. Установил още, че разликата представлява дължимо възнаграждение по договор за предоставяне на гаранция/поръчителство, сключен между него и ответника „Ф. Б.“ ЕООД, ЕИК *****, седалище и адрес на управление: гр.С., ж. к. „Л. *“, бул. „Дж. Н.“ №**, ет.*, с който ищецът е възложил на дружеството-гарант да поръчителства пред кредитора за задълженията му по договора за кредит.

Ищецът е поддържал, че не се е съгласявал да сключва договор за предоставяне на поръчителство и не дължи уговореното в него възнаграждение. Поддържал е, че това възнаграждение е свързано с кредита и представлява скрита печалба за кредитора „И. А. М“ АД, тъй като той и гарантът „Ф. Б.“ ЕООД били свързани лица. Твърдял е, че тази скрита печалба е трябвало да се включи в годишния процент на разходите по чл.19, ал.1 ЗПК, което увеличава неговия размер над пределно допустимия по чл.19, ал.4 ЗПК, което представлявало основание за нищожност на договора за кредит по чл.19, ал.5 и чл.22, вр. чл.11, ал.1, т.10 ЗПК. Твърдял е още, че чрез

договора за предоставяне на гаранция се цели заобикаляне на ограничението по чл.19, ал.4 ЗЗП, поради което той също бил недействителен. Счита, че дължи на кредитора само главницата на кредита от 1500 лв., която бил върнал на четири вноски, както следва: по 400 лв. всяка на датите: 06.02.2023 г., 17.03.2023 г., 04.04.2023 г. и 290 лв. на 10.05.2023 г.

При тези твърдения ищецът моли съдът да обяви за недействителен на основания чл.22 ЗПК договора за потребителски кредит, сключен между него и ответника „И. А. М“ АД, както и да обяви за недействителен на основание чл.26, ал.1, предл. 2 ЗЗД договора за предоставяне на гаранция/поръчителство между него и ответника „Ф. Б.“ ЕООД. Сочи доказателства и претендира съдебни разноски.

Ответниците са оспорили исковете с твърдения, че и двата договора съответстват на изискванията на ЗПК и не са налице посочените от ищеца пороци, водещи до тяхната недействителност.

От представения по делото договор за паричен заем № 4588832 от 13.09.2022г. се установява, че ответникът „И. А. М“ АД се е задължил да предостави на ищеца потребителски паричен кредит в размер на 1500 лв. с фиксирана годишна лихва от 40 % и годишен процент на разходите в размер на 49.03%. Посочена е общата дължима сума по кредита, която е 1760.94 лв. Срокът за връщането на кредита е до 10.06.2023 г., а задължението е разсрочено на 9 месечни погасителни вноски по 195.66 лв. Чл.4 задължава потребителя да представи на кредитора обезпечение, което следва да направи в 3-дневен срок от сключването на договора за кредит по един от следните три начина: поръчителство от две физически лица; банкова гаранция с бенефициент заемодателя; одобрено от заемодателя дружество-гарант, което предоставя гаранционни сделки.

Представен е и договор за предоставяне на гаранция № 4299638 от 28.10.2021 г., сключен между ищеца и дружеството - гаранта „Ф. Б.“ ЕООД, с който ищецът е възложил на гаранта, а последният се е задължил да отговаря за изпълнението на задълженията на ищеца, произтичащи от договора за кредит. Срещу това ищецът се е задължил да заплати на гаранта възнаграждение в размер на 1524.06 лв., което задължение е разсрочено на 9 вноски по 169.34 лв., прибавени към месечните погасителни вноски по кредита.

Въз основа на така приетото за установено от фактическа страна въззивният съд намира обжалваното решение за валидно и допустимо, тъй като не страда от пороци, обосноваващи неговата нищожност или внедопустимост.

Разгледана по същество въззивната жалба е основателна по следните

съображения:

В практиката на ВКС, свързана с договорите за кредит, се приема, че понятието „добри нрави“ предполага известна еквивалентност на насрещните престации и от тяхното явно несъответствие се прави извод за нарушение, водещо до нищожност. Според ВКС накърняване на добрите нрави по смисъла на чл.26 ал.1, пред.3 ЗЗД е налице, когато е нарушен правен принцип, който може и да не е законодателно изрично формулиран, но спазването му е проведено чрез създаване на други разпоредби, част от действащото право. Такива са принципите на справедливост, добросъвестност в гражданските и търговските взаимоотношения, на предотвратяване на несправедливото облагодетелстване. В гражданските правоотношения принципът на справедливостта изисква да се закрия и защитава всеки признат от нормите на гражданското право интерес, като се търси максимално съчетаване на интересите на отделните правни субекти. Ако договорът или отделна негова клауза пренебрегва зачитането на взаимните интереси на страните по сделката до степен, накърняваща справедливостта като основен правен принцип, ще е налице накърняване на добрите нрави, водещо до нищожност на договора или на отделната клауза.

В Тълкувателно решение № 1 от 15.06.2010 г. на ВКС по т. д. № 1/2009 г., ОСТК приема, че автономията на волята на страните да определят свободно съдържанието на договора е ограничена от разпоредбата на чл. 9 ЗЗД в две посоки: съдържанието на договора не може да противоречи на повелителни норми на закона, **а в равна степен и на добрите нрави**. Т.е. според ВКС липсва йерархична зависимост между императивните правни норми и добрите нрави в смисъл, че сключвайки договор, страните са длъжни да спазват както повелителните норми на закона, така и добрите нрави, още повече, че в чл.8, ал.2, пр.2 от ЗЗД е предвидено, че лицата не могат да упражняват правата си, за да задоволяват своите интереси в противоречие с интересите на обществото.

Според клаузите на договора за предоставяне на поръчителство, сключен между „Ф. Б.“ ЕООД като поръчител и К. П. като потребител, поръчителят представлява финансова институция, чиято основна дейност се състои в предоставяне на гаранционни сделки, поради което следва да се приеме, че по отношение на договора за предоставяне на поръчителство, сключен между това дружество и кредитополучателя се прилагат разпоредбите на Закона за защита на потребителите, доколкото страните по договора се явяват потребител и търговец по смисъла на §13, т.1 и т.2 от Допълнителните разпоредби към ЗЗП, който закон цели осигуряване на защита на по-слабата икономически страна и обявява за недействителни онези клаузи от договора, сключени с потребители, които не са индивидуално

договорени и/или водят до предоставяне на непоискани от потребителя услуги, **накърняване на добрите нрави и добросъвестността**, които водят до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца и потребителя. Предвид на изложеното съдът приема, че неравноправна клауза се явява клаузата за заплащане на възнаграждение в полза на жалбоподателя по процесния ДПП, тъй като уговорката не отговаря на изискването за добросъвестност и която поради пораждаване на последиците по т.1-т.10 на чл.143 от ЗЗП води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца и потребителя. Клаузата за възнаграждение за поръчителството е в противоречие и с т.15 на чл.143 ал.2 от ЗЗП, тъй като налага на потребителя да изпълни своите задължения дори ако търговецът или доставчикът не изпълни своите. Тази клауза е очевидно във вреда на потребителя и го поставя в неравностойно положение, като му вменява задължения, които няма по закон, а противоречи и на изискването за добросъвестност поради това, че при данни за ненадлежно и неприето изпълнение на задълженията на търговеца, чрез принуда се създава привилегия в полза на последния да търси и получи плащане на суми, които евентуално не му се дължат, което пък е нарушение на принципа на добросъвестност по чл.63 ал.1 от ЗЗД.

Съгласно чл.4 от договора за паричен заем заемателят се задължава в срок до 3 дни, считано от датата на сключване на договора, да предостави на заемотателя едно от следните обезпечения: 1/ Две физически лица – поръчители, като поръчителят отговаря на конкретно посочени изисквания – да представи служебна бележка от работодател за размер на трудовото възнаграждение; нетният размер на осигурителния му доход да е над 1000 лв.; договорът му да е безсрочен; да няма неплатени осигуровки за последните 2 години; да няма задължения към други банкови и финансови институции или ако има такива, да е със статус "Редовен"; 2/ Банкова гаранция с бенефициер – заемотателя с посочени условия; 3/ Одобрено от заемотателя дружество - поръчител, което предоставя гаранционни сделки.

Съгласно чл.3, ал.3 от договора за предоставяне на поръчителство пък заемотателят е овластен да приема вместо поръчителя изпълнението на задължението на потребителя за плащане на възнаграждение по този договор и в случай, че платената по този начин сума е недостатъчна за погасяване на изискуемите задължения на потребителя към заемотателя и към поръчителя, с внесената сума се погасяват с приоритет задълженията към поръчителя.

В интерес на кредитора е да подsigури длъжник, който да бъде надежден и от когото да очаква точно изпълнение на договорните задължения, като проверката за кредитоспособността на потребителя следва да предхожда вземането на решението за отпускане на кредита, за което на

кредитора са предоставени редица правомощия да изисква и събира информация ([чл. 16 и сл. ЗПК](#)) и едва след анализа ѝ да прецени дали да предостави заемната сума. При наличието на така въведеното задължение за представяне на обезпечение следва да се приеме, че кредиторът не желае да извърши предварителна проверка за възможностите за изпълнение от потенциалния си клиент, а вместо това прехвърля изцяло в тежест на последния последиците от неизпълнението на това свое задължение в явно противоречие с [чл. 143, т. 3 от ЗЗП](#).

От анализа на доказателствата и клаузите на сключените между страните договори се налага изводът, че е налице значително неравновесие на правата на потребителя и търговеца. Макар отношенията между кредитора и длъжника да са регламентирани от отделни договори, се налага изводът, че се касае за свързани и обусловени правоотношения, които не могат да съществуват самостоятелно. Налице е договорна обвързаност между кредитора и поръчителя с изрична уговорка за приоритетно заплащане на възнаграждението по поръчителството пред това по основното задължение по кредита. Налице е и дълг по кредитно правоотношение с уговорени акцесорни плащания и те следва да се разглеждат като едно цяло. С обособяването на отношенията по обезпечаване на кредитното правоотношение в отделен договор очевидно се цели заобикаляне на закона и по-точно на забраната за уговаряне допълнителни такси във връзка с усвояването и управлението на договора съгласно [чл.10а, ал.2 от ЗПК](#). Клаузите по договорите следва да се тълкуват в посока, че ангажиментът към поръчителя е неделим от основния по кредитното правоотношение и затова следва да се включи в общия размер на разходите по кредита. Възнаграждението за поръчителя обаче не е включено в предвидения по договора ГПР, а ако бъде изчислена стойността ѝ с този разход ще надвиши многократно минималния допустим размер по [чл.19 ал.4 от ЗПК](#). Както се посочи, плащането на тази такса е уговорено като приоритетно, дори преди основното задължение по кредитното правоотношение, от което недвусмислено се налага извод, че неговата пряка и непосредствена цел е да обезпечи гарантиран доход, без да има сигурност в насрещната престация, което като последица води до неоснователно обогатяване за кредитора.

Съгласно [чл.19, ал.4 от ЗПК](#) е въведен максимален размер на ГПР, който не може да бъде по-висок от 5-кратния размер на законната лихва по просрочените задължения в левове и валута, а според [ал.5](#) клаузи, надвишаващи тези размери, се считат за нищожни. Съдебната практика трайно приема, че лихва над трикратния размер на основния лихвен процент, увеличен с 10 процентни пункта, уговорена по договор за потребителски кредит, е нищожна поради противоречие с добрите нрави. В настоящия

случай договорът за кредит е сключен на 22.09.2022 г. и към този момент ОЛП /основният лихвен процент/, определен от БНБ, е 0.00%. Видно е от чл.2, т.6 от договора, че определеният лихвен процент е 40.00%, т.е. надвишава максимално допустимия според практиката на съда двукратен размер за обезпечени кредити, какъвто е настоящият, което дава основание на съда да приеме, че тази договорна клауза противоречи на добрите нрави, правната характеристика на които беше изяснена по-горе.

Тъй като в случая липсва повелителна норма на закона, с която нищожната клауза за възнаградителна лихва и ГПР да могат да бъдат заместени, нищожните договорни клаузи не могат да бъдат прилагани. В свое Решение № 50056 от 29.05.2023 г. по т. д. № 2024/2022 г., I т. о., ТК, ВКС приема, че при установена от съда недействителност на договор за потребителски кредит, по предявения от кредитора осъдителен иск на договорно основание за заплащане на дължими суми по договора, с решението си съдът следва да установи, на осн. чл. 23 ЗПК дължимата сума по приетия за недействителен договор и да уважи иска до размера на чистата стойност на кредита, без лихва или други разходи по кредита.

В конкретния случай е безспорно установено по делото, че ищецът е заплатил на първия ответник следните суми: 410 лв. – на 06.02.2023 г., по 400 лв. – на всяка на датите 17.03.2023 г., 04.04.2023 г. и 290 лв. на 10.05.2023 г. или общо 1500 лв. Няма спор също така, че П. е получил от „И. А. М“ АД сумата от 1500 лв. в деня на сключване на договора – 13.09.2022 г., което означава, че заемополучателят е върнал изцяло заетата сума до 10.05.2023 г., поради което предявеният иск се явява изцяло основателен и следва да бъде уважен с присъждане на разноските за две инстанции.

Като е достигнал до противоположни изводи, районният съд е постановил неправилно решение, което следва да бъде отменено в обжалваната му част, вместо което следва да бъде постановено ново, с което да се прогласи недействителността на договор за потребителски кредит от 13.09.2022 г. С оглед изхода на спора в полза на процесуалния пълномощник на К. П. – адв. А. А. следва да бъде заплатено адвокатско възнаграждение в размер на 476 лв. на основание чл.38, ал.2 във връзка с ал.1, т.2 от ЗАдв., а в полза на К. П. - заплатена ДТ за въззивна инстанция в размер на 35.22 лв. В полза на адв.А. бъде присъдено допълнително адвокатско възнаграждение за първа инстанция на основание чл. 38, ал.2 във връзка с ал.1, т.2 от ЗАдв. в размер на 476 лв.

Като взе предвид гореизложеното, Пазарджишкият окръжен съд

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 1208/10.11.2023 г., постановено по гр.д. № 20235220102499 по описа на Пазарджишкия районен съд в частта, с която е отхвърлил иска на К. Й. П. с ЕГН *****, настоящ адрес: гр. П., ул. „С. Д.“ №*, против „И. А. М“ АД, ЕИК *****, представлявано от Г. Т. и А. М., за обявяване за недействителен договор за паричен заем № 4588832 от 13.09.2022 г., вместо което **ПОСТАНОВЯВА:**

ОБЯВЯВА ЗА НЕДЕЙСТВИТЕЛЕН на основание чл. 23 от ЗПК договор за паричен заем № 4588832 от 13.09.2022 г., сключен между К. Й. П. с ЕГН *****, настоящ адрес: гр. П., ул. „С. Д.“ №*, и „И. А. М“ АД, ЕИК *****, представлявано от Г. Т. и А. М., като приема за установено, че главницата в размер на 1500 лв. е платена изцяло.

ОСЪЖДА „И. А. М“ АД, ЕИК *****, представлявано от Г. Т. и А. М., да заплатят на адвокат А. А. А. от АК - П., адв. № 4200007444, с адрес: гр. П., ул. „З.“ №*, разноски за две инстанции в общ размер на 952 лв. (деветстотин петдесет и два лева).

ОСЪЖДА „И. А. М“ АД, ЕИК *****, представлявано от Г. Т. и А. М., да заплатят на К. Й. П. с ЕГН *****, настоящ адрес: гр. П., ул. „С. Д.“ №*, заплатена ДТ в размер на 35.22 лв.

Решението не подлежи на касационно обжалване.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____